

Handläggare
Kristina Linder
Telefon: 08-50833890

Till
Utbildningsnämnden
2025-03-27

Ökat uppgiftsutbyte i det brottsförebyggande arbetet – skolans och socialtjänstens behov (SOU 2024:87)

Remiss från kommunstyrelsen, KS 2025/136

Förvaltningens förslag till beslut

1. Utbildningsnämnden godkänner utbildningsförvaltningens tjänsteutlåtande och överlämnar det till kommunstyrelsen som svar på remissen.
2. Beslutet justeras omedelbart.

Sammanfattning

Kommunstyrelsen har remitterat ”Ökat uppgiftsutbyte i det brottsförebyggande arbetet – skolans och socialtjänstens behov” (SOU 2024:87) till utbildningsnämnden för yttrande.

Utredningen har kartlagt och analyserat vilka uppgifter som kan behöva delas mellan skola, socialtjänst och brottsbekämpande myndigheter i brottsförebyggande syfte. Utredningen gör bedömningen att skolan behöver fler uppgifter från socialtjänsten, polisen och säkerhetspolisen än vad man får idag om elever som befinner sig i riskzonen för eller är aktiva i kriminalitet, alternativt riskerar att bli utsatta för brott. Informationen behövs dels för skolans olika stödjande insatser, dels för att öka säkerheten för skolans elever och personal.

Utbildningsförvaltningen ställer sig positiv till förslag som innebär att myndigheter enklare kan samverka kring barn som riskerar att fara illa. Förvaltningen står bakom att det generellt finns ett särskilt behov av uppgiftsutbyte även i situationer där den enskildes eller dennes vårdnadshavares samtycke inte föreligger. Förvaltningen ser vidare ett behov av samordning av de brottsförebyggande myndigheterna där skolan är en viktig samarbetspart och där sekretessen inte hindrar myndigheterna att ha en holistisk syn på barnets situation och vidta effektiva samordnade insatser. Utbildningsförvaltningen föreslår att utbildningsnämnden godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande och överlämnar det till

kommunstyrelsen som svar på remissen. Med hänsyn till remisstiden krävs omedelbar justering av beslutet.

Bakgrund/Ärendet

Kommunstyrelsen har remitterat ”Ökat uppgiftsutbyte i det brottsförebyggande arbetet – skolans och socialtjänstens behov” (SOU 2024:87) till utbildningsnämnden för yttrande.

Utredningens grunduppdrag har varit att föreslå åtgärder för att förebygga, förhindra och försvåra skolattacker. Genom tre tilläggsdirektiv har uppdraget utvidgats med olika frågeställningar om att motverka alla former av brott inom skolväsendet och i samhället. I föreliggande slutbetänkande redovisas förslag som möjliggör ett ökat uppgiftsutbyte över barn och unga i riskzonen att utsättas för eller utsätta andra för brott.

Utredningen har kartlagt och analyserat vilka uppgifter som kan behöva delas mellan skola, socialtjänst och brottsbekämpande myndigheter i brottsförebyggande syfte. Grundvalen för de föreslagna författningsändringarna har varit att ett utökat uppgiftslämnande måste syfta till att skapa förutsättningar för skolan, socialtjänsten och SiS att bidra med åtgärder och insatser som ligger inom ramen för deras befintliga författningsreglerade uppdrag, och att det följaktligen bör vara den mottagande aktörens behov av uppgifterna inom sin ordinarie verksamhet som är styrande för om uppgifterna ska lämnas ut. Utredningen gör bedömningen att skolan behöver fler uppgifter från socialtjänsten, polisen och säkerhetspolisen än vad man får idag om elever som befinner sig i riskzonen för eller är aktiva i kriminalitet, alternativt riskerar att bli utsatta för brott. Informationen behövs dels för skolans olika stödjande insatser, dels för att öka säkerheten för skolans elever och personal.

Av samma skäl behöver, menar utredningen vidare, en skola som tar emot en ny elev tillgång till fler uppgifter från den avlämnande skolan än vad den får idag. Det kan exempelvis handla om uppgifter om en elevs eventuella missbruk, om eleven har en brottshistorik, är aktiv i någon kriminell gruppering, utsätts för rekryteringsförsök av kriminella eller riskerar att dras in i våldsbejakande extremism. Vidare kan skolan behöva uppgifter om att elever tillhör olika kriminella grupperingar som ligger i konflikt med varandra eller att det finns en hotbild mot en elev vid skolan.

Därför föreslås även en utvidgning av skyldigheten för skolor att överlämna uppgifter till en mottagande skola vid skolbyten. Förslaget innebär att uppgifter som rör eleven ska överlämnas till den mottagande skolenheten, om det på grund av konkreta

omständigheter finns risk för att eleven kommer att utöva brottslig verksamhet eller utsättas för brott, och uppgifterna behövs i den mottagande skolenhetens verksamhet för att förebygga eller förhindra detta.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom grundskoleavdelningen i samarbete med gymnasieavdelningen och avdelningen för ekonomi och styrning.

Ärendet kommer att behandlas i samverkan med de fackliga organisationerna den 18 mars 2025. Funktionshinderrådet kommer att få möjlighet att behandla ärendet vid sammanträdet den 19 mars 2025.

Förvaltningens synpunkter och förslag

En god skolanknytning är en väsentlig skyddsfaktor mot framtida kriminalitet. Alla åtgärder på individnivå som skolan kan vidta för att främja en god skolanknytning är således av betydelse för samhällets brottsförebyggande arbete, även om åtgärderna i skolkontexten inte är motiverade av ett uttalat syfte att förebygga brottslighet.

Det finns, menar förvaltningen, exempel på många uppgifter inom socialtjänsten, polisen eller säkerhetspolisen som kan vara viktiga för skolan att känna till för att myndigheterna gemensamt ska kunna stödja elever och de brottsförebyggande myndigheterna ska kunna sätta in effektiva åtgärder. Utbildningsförvaltningen ställer sig positiv till förslag som innebär att myndigheter enklare kan samverka kring barn som riskerar att fara illa. Förvaltningen står bakom att det generellt finns ett särskilt behov av uppgiftsutbyte även i situationer där den enskildes eller dennes vårdnadshavares samtycke inte föreligger. Förvaltningen ser vidare ett behov av samordning av de brottsförebyggande myndigheterna där skolan är en viktig samarbetspart och där sekretessen inte hindrar myndigheterna att ha en holistisk syn på barnets situation och vidta effektiva samordnade insatser.

Skolans uppdrag och ansvar

Vad gäller elever som befinner sig i riskzonen för eller är aktiva i kriminalitet, alternativt riskerar att bli utsatta för brott specifikt vill förvaltningen dock poängtera att skolans uppdrag primärt inte är att förebygga brott. Skolans arbete har brottsförebyggande effekter, men skolans syfte och grunduppdrag är att ge eleverna möjlighet att nå målen med utbildningen, inhämta kunskaper och få betyg för ett fortsatt studie- och yrkesliv. Skolan ska arbeta mot kränkande behandling och för elevers trygghet och studiero. Om skolan får kännedom om att en elev är involverad i kriminalitet är skolan i stort behov av samhandling med socialtjänst och polis för att

komma tillrätta med situationen eftersom skolan saknar befogenheter, rättsliga möjligheter och mandat att utföra uppgifter som sträcker sig utanför skolan. Skolans åtgärder kan handla om att på olika sätt stödja eleven i skolsituationen och därigenom främja en god skolanknytning. Syftet med skolans åtgärder kan vara att minska den negativa effekten av de riskfaktorer som föreligger och att undvika den ytterligare problematik som kan följa av skolfrånvaro eller andra skolrelaterade problem.

Centralt för skolans ansvar är naturligtvis generella åtgärder som syftar till att förebygga säkerhetsrisker, otrygghet eller kränkande behandling i skolmiljön. På det sättet har skolan ett ansvar att vidta åtgärder när det i ett konkret fall finns risker för elevers säkerhet. Skolan är utifrån en säkerhetsaspekt angelägen om att från andra myndigheter känna till om det till exempel pågår narkotikaförsäljning på skolans område, det finns hotbilder mot enskilda elever, konflikter mellan elever som har anknytning till rivaliserande kriminella grupperingar och liknande. Av utredningen framgår att ökat uppgiftsutbyte ligger i linje med skolornas arbetsmiljöansvar för säkra och trygga skolmiljöer. Utbildningsförvaltningen har för detta ändamål tagit fram ett stödmaterial som riktar sig till alla anställda på stadens skolor. Stöd materialet fokuserar framför allt på hur skolan ska hantera hotfulla och våldsamma situationer. Genom utredningens förslag får skolorna dessutom en ökad möjlighet, att på ett tidigt stadium, hitta barn och unga som riskerar att dras in i kriminalitet.

Lämna uppgift om enskild – sekretessbrytande bestämmelse
Förvaltningen anser mot bakgrund av föreslagna sekretessbrytande bestämmelser som inte hindrar att Polismyndigheten, Säkerhetspolisen eller socialtjänsten lämnar uppgift om en enskild till en skolenhet, inte behöver villkoras med att *skolan behöver informationen för att förhindra brott*. Det räcker med att *information kan behövas för att förhindra brott*. Vem som förhindrar brott är i sammanhanget mindre viktigt, det kan vara genom ett samarbete mellan socialtjänst, skola och de brottsförebyggande myndigheterna utifrån de befogenheter som står parterna till förfogande. Förvaltningen anser att förslaget annars riskerar att skapa en förskjutning av vem som har det brottsförebyggande ansvaret, utredningen poängterar att tanken inte är att skolan ska få ett nytt eller utvidgat uppdrag. Mot bakgrund av det är det viktigt att förtydliga ovan nämnda bestämmelser.

Behandling av personuppgifter

Förvaltningen anser vidare att de sekretessbrytande förslagen om information från polis, säkerhetspolis och socialtjänst till skolan saknar konkreta åtgärder kring var informationen ska dokumenteras

i skolans verksamhet. Omfattningen av den personuppgiftsbehandling som kommer att ske till följd av förslagen påverkas av ett flertal faktorer som är okända. I vissa fall kommer det att vara nödvändigt för socialtjänsten, Polismyndigheten och Säkerhetspolisen att lämna ut känsliga personuppgifter till skolan. Om skolan får information om att en elev visat tecken på radikaliseringskommer det normalt att innefatta uppgifter som avslöjar en politisk åsikt eller en religiös övertygelse. Uppgifter om att en elev har en problematik kring kriminalitet eller missbruk kan innefatta uppgifter om dennes psykiska och/eller fysiska hälsa. Även andra uppgifter om fysisk hälsa, till exempel skador till följd av en misshandel, kan komma att behandlas om uppgifter om misstänkta brott eller incidenter överlämnas. Information om sexualbrott kan innefatta uppgifter om en persons sexualliv eller sexuella läggning.

Av förslaget framgår att det i särskilda situationer kan finnas skäl för Polismyndigheten eller Säkerhetspolisen att också lämna uppgifter om utomstående personer – om dessa bedöms agera på ett sådant sätt att det hotar säkerheten i skolan. Det kan till exempel vara fråga om tidigare elever vid skolan som uttryckt hot, eller vuxna personer som aktivt försöker rekrytera elever vid skolan till kriminella grupperingar. Huruvida uppgifter som behandlas av skolan i syfte att garantera säkerheten och tryggheten i skolmiljön kan anses hänförliga till den särskilda elevstödande verksamheten i övrigt är emellertid inte klart. Något klagörande avgörande avseende dokumentation i denna fråga finns inte. Förvaltningen anser att det är nödvändigt att ta hänsyn till det ansvar kring dokumentationen som faller på skolan i och med lagförslagen, det finns en del frågetecken kring hur skolan förväntas dokumentera inkomna uppgifter.

Huvudregeln för informationsdelning

Utbildningsförvaltningen välkomnar att huvudregeln för informationsdelning i möjligaste mån ska ske med den berördes individens samtycke och att informationsdelning utan samtycke kan bli aktuellt först när möjligheten att lämna uppgifterna med den enskildes samtycke är uttömt. Förvaltningen hade gärna sett en fördjupad diskussion om vilka yrkesroller/yrkeskategorier på skolan som ska ta emot och lämna information. Utan tydlighet och riktlinjer finns risk för att informationsdelning kan ske på sätt och till personer som inte kan använda informationen adekvat, vilket kan påverka medborgares tillit till skolan och myndigheter. Det är viktigt att förtroendet för skolan inte undergrävs och att elever och deras vårdnadshavare känner tillit till skolans personal. Samtidigt är det av vikt att alla aktörer som har potential att bidra till att vända en negativ utveckling hos ett barn också får förutsättningar för det.

Avslutningsvis anser förvaltningen att det av förslagen läggs en stor tonvikt vid informationsöverföringen, det bör understrykas att vilka åtgärder som förväntas vidtas av aktörerna i och med informationsdelningen är en minst lika viktig del av arbetet liksom att det brottsförebyggande arbetet bygger på kunskap om den lokala problembilden. Ett ökat uppgiftsutbyte kan hjälpa skolorna att dels identifiera eventuella brott- och trygghetsproblem i den lokala skolmiljön, dels välja vilka åtgärder som behöver vidtas. Skolorna har idag tillgång till en variation av olika säkerhetshöjande åtgärder som bland annat trygghetskameror, inpasseringssystem och narkotikasök med hund. Valet av insatser ska grundas på aktuell situation på varje enskild skola och vara noggrant avvägd i förhållande till ändamålet.

Konsekvenser för barn och barnets rättigheter samt jämställdhetsanalys

Då ärendet är ett svar på en remiss från kommunstyrelsen gör förvaltningen ingen egen analys av ärendets konsekvenser för jämställdheten eller för barn och barns rättigheter. Förvaltningen förutsätter att en sådan analys vid behov görs av kommunstyrelsen i den fortsatta hanteringen av ärendet.

Förslag till beslut

Utbildningsförvaltningen föreslår att utbildningsnämnden godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande och överlämnar det till kommunstyrelsen som svar på remissen. Med hänsyn till remisstiden krävs omedelbar justering av beslutet.

Lena Holmdahl
Utbildningsdirektör
Utbildningsförvaltningen

Peter Bragner
Grundskoledirektör
Utbildningsförvaltningen

Bilaga

Ökat uppgiftsutbyte i det brottsförebyggande arbetet – skolans och socialtjänstens behov (SOU 2024:87)

Attesterat av

Detta dokument har godkänts digitalt av följande personer:

Namn	Datum
Lena Holmdahl, Utbildningsdirektör	2025-03-18